No 1931 — 1853

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franko door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden, enz.* FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

WOENSDAG, 31 AUGUSTUS.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 30 Augustus.

Eén onbetwistbaar feit is het dat, bij de laatste beraadslagingen in de Tweede Kamer, de zedelijke overwinning behaald is door de bestrijders der monsterwet. Al de door hen aangevoerde argumenten zijn in hun geheel gebleven; niets dan sofismen, onverstaanbare wartaal en onbewezene of zeer betwistbare beweringen, aan de historie ontleend en aan hetgeen, niet op eigen grond, maar in ver verwijderde landen zou geschied zijn — ziedaar het eenige wat men bij magte geweest is daaraan tegen over te stellen. Voortgaande met moed en volharding den goeden strijd te strijden voor het door de Grondwet gewaarborgde en in zijn hartaar bedreigde regt, is het dan ook niet twijfelachtig aan welke zijde, bij het einde van den kamp, de zegepraal verblijven zal. Men slage er in — en wij mogen nog vertrouwen dat men er niet in slagen zal! — maar men slage er al eens in, ten spijt van de Grondwet, de kerkgenootschappen in de hun verzekerde vrijheid en onafhankelijkheid te schenden, wanneer wij, als 't mannen voegt en als christenpligt gebiedt, met waardigheid maar met nadruk blijven aantoonen, dat wij niets verlangen dan wat regt is; dat al wat geschied is, *regtens* geschied is; dat het iets ongehoords is daarop terug te komen en dat het tergend is en bijna onverdragelijk, daaruit aanleiding te nemen, om de grondwettige regten der kerkgenootschappen aan banden te leggen, om, met andere woorden, op extra-legale wijze, aan het VIe hoofdstuk der Grondwet een artikeltje toe te voegen, waardoor het beginsel, dat de grondslag is van dat hoofdstuk, te niet wordt gedaan; dan, — twijfelen wij er niet aan! — dan kan de verdrukking slechts kortstondig wezen en dan keeren wij spoedig terug tot het volle genot van onze dierbaarste en, helaas! thans zoo fel bedreigde regten!

Nogmaals echter, en verontwaardigd, vragen wij: wat, in 's Hemels naam, hebben wij, Katholieken, dan toch misdreven, waaraan zijn wij dan toch schuldig, dat wij zoo hevig geschokt en tot wettigen weerstand opgejaagd moesten worden? Was het dan niet genoeg dat een deel der bevolking op onrustwekkende wijze zich bewoog? Hebben de Katholieken niet bewezen door hun gedrag, door hunne daden, dat zij, zoo lang maar immer mogelijk, lijdzame toeschouwers wilden blijven van de opgewekte beweging? Hebben zij niet getoond dat zij, ter liefde van het Vaderland, tot het uiterste alles wilden verdragen wat verdragen mag worden? Of hebben zij *représailles* genomen, toen alles wat hun het dierbaarste is op aarde, verguisd en zonder deernis door het slijk der straten gesleurd werd? Welligt dacht men dat dit gedrag aan onverschilligheid voor hunne godsdienstige regten was toe te schrijven. Altijd miskend, miskende men nu ook, dat hun zwijgen en verdragen aan vaderlandsliefde en aan een diep gevoel van christelijken pligt te danken was! En zoo meende men dan ook, dat men hen als lammeren zou vinden, wanneer men hen scheeren en hun ontnemen wilde, wat hun wettig toekomt. Daarmede echter heeft men zich alweer vergist. De katholieke Nederlander wil tot het uiterste verdragen, wat verdragen mag worden, maar zal ook, met wettelijke middelen, tot het uiterste den kamp blijven volhouden voor zijn eenmaal verworven en onvervreemdbaar regt. Lijkt hem die strijd? Ach, hij ware zoo gaarne stil en rustig gebleven bij de betrachting zijner gewone verpligtingen! Maar het gevaar dreigt! Het geldt zijne godsdienstige regten! — en vast is hij besloten met ernst, maar met kracht den legalen strijd te strijden en vol te houden.

Nog eens echter, wat dwaasheid hen tot dien toestand gebragt te hebben! Was het dan voor wederspraak vatbaar, wat de heer de Lom de Berg, ter Tweede Kamer, met zoo veel juistheid sprak en vermaande:

»Inderdaad, Mijne Heeren, ik verklaar niet te begrijpen hoe de kerkregeling der Rooomsch katholijken hier te lande, andere kerkgenootschappen zoude kunnen benadeelen en bekommering of bezorgdheid verwekken. Kan deze bekommering, die bezorgdheid geacht worden te zijn gegrond? Mij dunkt dit is onmogelijk.

»Het zijn immers niet de bisschoppen die de rust storen, maar zij die zich feitelijk tegen derzelver aanwezigheid verzetten, zijn de rustverstoorders en daartegen kunnen strafbepalingen worden ingeroepen; en is het dan voorzigtig of staatkundig soortgelijke baldadigheden straffeloos te laten plegen en dezelve door wettelijke bepalingen te huldigen en mitsdien te bestendigen?

»Te Utrecht zal men beweren, dat de Bisschoppelijke zetel aldaar aan andersdenkenden hinderlijk is; te Weert in Limburg zal men kunnen voorgeven, dat de aldaar onlangs herstelde prostestantsche gemeente, te Maastricht, dat het houden aldaar van synodale vergaderingen de rust verstoort. Zal in dergelijke gevallen de wet wier aanneming de Regering verlangt, worden toegepast? Waarheen zal dit ons leiden? Zal men dan niet zeer te regt kunnen zeggen dat men in Nederland wetten maakt om onrust, wanorde, haat en vervolging op te wekken en te bestendigen?

»Men bedenke toch, nu het nog tijd is, dat er in een staat van opgewondenheid nimmer iets goeds verrigt wordt en men op het punt is een heilloozen toestand in het leven te roepen; want tegen wie, tegen wie worden al die pogingen in het werk gesteld, tegen wie wordt deze hatelijke, willekeurige wetsvoordragt gerigt? Alleen tegen 1,200,000 Katholieken, die toch ook Nederlanders zijn en aan welke men niets kan ten laste leggen.

»Ja, Mijne Heeren, het moet iederen onpartijdigen beoordeelaar bevreemden en bedroeven, als hij ziet hoe de Nederlandsche katholieke bevolking wordt behandeld.

»Tijdens de indiening van een wetsontwerp, de regtstreeksche strekking hebbende om hunne godsdienstvrijheid aan banden te leggen, wordt de eenige Roomsche minister van hier verwijderd en naar Rome gezonden, ten einde — de heer minister van Buitenlandsche Zaken heeft het ons gezegd — te voorkomen den ongunstigen indruk, welke het thans in beraadslaging zijnde wetsontwerp op den Heiligen Vader zoude kunnen maken.

»Zonderlinge missie, waarmede de heer Lightenvelt is belast geworden, vooral indien het waar is dat het bedoelde wets-ontwerp in den Ministerraad door hem is afgekeurd. De Regering heeft zich dus in deze oogenblikken ontdaan van den eenigen persoon, die nog eenigzins in staat was om de behoeften der Katholieken te kennen en hunne regten tegen zoo ongehoorde eischen te verdedigen; en intusschen heeft zich aan het hoofd van het Departement voor de Zaken der Roomsch-katholieke Eeredienst geplaatst de Minister die de ontwerper, de hevigste voorstander is van het voorgedragene wetsontwerp; de Minister die de opgewondenheid zoo gegrond acht en voldoening daaraan heeft beloofd; de Minister wiens daden de bekommering der Katholieken voor hunne teederste belangen in hooge mate hebben opgewekt.

»Ik voor mij zoude veel liever in deze voor de Katholieken zoo treurige dagen, derzelver belangen hebben zien toevertrouwd aan iemand op een onzijdig standpunt geplaatst, namelijk aan een Israëliet.

»Stelt u voor dat slechts 14 leden dezer Vergadering tot het Protestantsche en alle overige tot het R. K. Kerkgenootschap behoorden, en dat dan alhier in behandeling werd gebragt eene wetsvoordragt tegen het Protestantsche kerkgenootschap gerigt, en dat men vooraf den eenigen Protestantschen minister, aan de groene tafel gezeten, uit den lande verwijderd had: hoe zoude het u dan te moede zijn?

»Zoo wordt toch gehandeld in de 19de eeuw met de Katholieken in Nederland! De geschiedenis zal deze behandeling opteekenen.

»De Regering, om een monument van willekeur te bouwen, delft eene oude vervallene hatelijke Napoleontische wet op, welke, mogt er ten aanzien van haar bestaan nog eenige twijfel overblijven, diende te worden afgeschaft.

»En de minister van Buitenlandsche Zaken heeft het nog gisteren getracht te doen uitkomen, welke weldaad er voor de Katholieken in is gelegen die wet door de tegenwoordige voordragt te zien vervangen. Dat zijn middelen die de Regering bezigt!

»De diskussien worden aangevangen en voortgezet tijdens dat de onderhandelingen te Rome worden voortgezet, en waarvan de loop en de eventueele uitslag voor ons een geheim blijven: gevraagde uitstellen worden geweigerd.

»Men heeft zich zelfs beroepen op eene dispensatie van een jeugdig Katholiek die de hoogeschool verlaat en dien men heeft doen zeggen, hetgeen door hem niet geschreven is.

»De Katholieken zijn gehoond en gelasterd geworden; aan verfoeijelijke schot- en schimpschriften tegen hen heeft het niet ontbroken. Ook in deze Kamer is men onverdiend tegen hun kerkgenootschap te velde getrokken. Ik heb sophismen en magtspreuken hooren bezigen; bewijzen voor de grondwettigheid der voordragt zijn er niet geleverd. Ik heb over het Roomsch-Katholieke kerkgenootschap hooren redeneren als de blinde over de kleuren.

»En welke is bij dit alles de houding geweest der Katholieken? Zij is geweest en is nog kalm en waardig.

»Ik had gehoopt dat zij op dezen grond bescherming hadden mogen ondervinden.

»De Katholieken verdienen dusdanige behandeling niet. Reeds te lang en te dikwijls zijn zij miskend en met wantrouwen bejegend. Zij zijn ook Nederlanders innig gehecht aan Koning en Vaderland.

»Men verge van hen niet het onmogelijke; men sla niet roekeloos de hand aan hetgeen zij het hoogst schatten.

»Men bedenke dat het thans meer dan ooit pligt is met kalmte, met bedaardheid en niet onder den indruk van opgewondenheid te handelen.

»Het is stellig zeker, de wet zal het opgegeven doel niet bereiken; ze zal de opgewondenheid verplaatsen, vermeerderen, onrust en onverdraagzaamheid bestendigen.

»Laat ons geene verdeeldheid voeden; laat ons onze krachten niet verbrijzelen! Het is zoo gemakkelijk voor een derde invloed te erlangen en te heerschen waar verdeeldheid bestaat; misschien is het oogenblik niet verwijderd waarop wij de hooge waarde zullen gevoelen van onze leus: eendragt maakt magt, en daarom is het dringend noodzakelijk dat men aan een aanzienlijk gedeelte der bevolking niet langer een regt betwiste dat hun grondwettig is verzekerd.

»Zoo werd een Rijk in tweeën gedeeld; zoo werden er stroomen bloeds vergoten tusschen de zonen van hetzelfde Vaderland! Zoude men het overgeblevene ook nog willen splitsen en verdeelen? Daarvoor behoede God mijn Vaderland!"

Men mag bijna zeggen, dat het tegenwoordig van de daken wordt verkondigd en dat het op alle pleinen en aan alle hoeken van straten wordt gepredikt, dat de heer Groen van Prinsterer geene heerschende kerk terugwenscht. Die het zeggen, lasteren mij! roept hij uit. »Ook de afgevaardigde uit Roermond, dus sprak hij den 20 Augustus, beschuldigt ons van naar eene *heerschende kerk* te dingen. Dit verwijt is in degenen — en daaronder rangschik ik dien spreker gaarne — die met onze denkwijze niet bekend zijn — een voorbarig oordeel; maar het is eene *lasterlijke aantijging*, wanneer men onze geschriften en handelingen kent."

Hoe pertinent zulk eene verklaring ook zij — baat zij wat? Overtuigt zij van het tegendeel van het algemeen heerschende gevoelen? 't Is overbodig op deze vraag te antwoorden. Zou dan niemand met de »denkwijze" van de heeren »dezerzijds" bekend zijn? — Ligt mogelijk! Heel ligt mogelijk! Maar ook niet dan met hunne »geschriften en *handelingen*?" — Dat is eene andere zaak! Juist daarom echter heeft eene verklaring als de aangehaalde van den heer Groen, maar weinig krediet.

Aldus de *Nieuwe Noord-Brabander* over *De monsterwet en de Tweede Kamer*:

»De wet van *verdrukking*, de *monsterwet* is in de Tweede Kamer met 41 tegen 27 stemmen aangenomen! De heer van Hall heeft door middel van een »aaneengesloten getal stemmen" gezegevierd over den afkeer, den schrik en, wat meer zegt, het goed regt van twee vijfde der Nederlandsche natie, die hij onder den voet van zijn despotisme vertrapt heeft.

»Ten eeuwige schande van Nederland, »het klassieke land der vrijheid," God betert! heeft de meerderheid der Tweede Kamer haar zegel gehecht aan een wetsontwerp, dat de kleine helft der natie prijs geeft aan de domme, fanatieke en despotische willekeur van de tegenwoordige en toekomstige ministers, die, welke veranderingen de Kamer ook in het wetsontwerp moge gebragt hebben, daarin, eenmaal wet geworden, genoegzaam stof en aanleiding zullen vinden, om de Katholieke Kerk en hare volgelingen in boeijen te slaan, of, zoo zij nog eenigen kreet van vrijheid mogt laten hooren, dien kreet achter de grendels van kerkerholen te smoren.

»Triumph! van Hall! Zegevier vrij!.... maar verheug u niet te spoedig over den behaalden triomf. Thans moogt gij uwen wellust putten in de neerslagtigheid, die gij op het gelaat van elken weldenkenden Katholiek ziet uitgedrukt, maar die neerslagtigheid is nog geen wanhoop. Achter u en achter de onnatuurlijke meerderheid, welke gij u in de Kamer hebt weten te verwerven, wacht u nog eene beproeving en na die nog eene tweede, waarvan de uitslag hoogst twijfelachtig is.

»Inderdaad: dank der anti-revolutionnaire partij is het aan het ministerie gelukt, het monster-ontwerp er door te halen; deze partij heeft, hare eigen beginselen, haar natuurlijk streven voorbijziende, de ultra-protestantsche partij, het kind der april-beweging, ter zijde gestaan, om haren natuurlijken bondgenoot, althans op het stuk van politieke en godsdienstige vrijheid, te helpen onderdrukken. Maar het heeft nog de proef der Eerste Kamer te doorstaan. Zal deze zich als medepligtige der meerderheid van de Tweede Kamer stellen en eene wet aannemen, die, zoo als zij haar aangeboden wordt, niet meer is eene voordragt van het initiatief des konings uitgegaan; maar door de stelselloosheid en onhandigheid van het ministerie, eerder moet geacht worden als een voorstel van de Tweede Kamer uitgegaan, in den zin van art. 113 der Grondwet? Zal die Eerste Kamer geen acht geven op den loop der beraadslagingen en de houding der partijen in de Tweede? Zal zij zoo vele verzoekschriften, die ongetwijfeld bij haar zullen inkomen, met evenveel onverschilligheid bejegenen als de Tweede zulks deed?

»Maar verondersteld, dat ook de Eerste Kamer hare roeping en hare roemvolle antecedenten mogt miskennen, verondersteld, dat ook daar een »aaneengesloten getal stemmen" het ministerie mogt te hulp komen, zal dan de Koning, op het plegtige oogenblik dat zijne beslissende handteekening onder de wet geplaatst moet worden, die handteekening verleenen, als hij ziet, dat het werk, op zijnen last aan de Staten-vergadering voorgedragen, van daar tot hem terugkeert, en geheel van gedaante, van inhoud en van strekking veranderd is? Of zal hij over zijn stelselloos en onhandig ministerie, dat zijn vertrouwen door kunstmiddelen verworven en zijne religie uit zucht tot bevrediging der partijen, maar met voorbijzien van regt en Grondwet verrast heeft, het *serve nequam* uitspreken?....

»Ziedaar waarop de Katholieken en de vrijzinnigen hunne hoop vestigen. Vooreerst op de Eerste Kamer; de hoop, dat deze, door eene wijze afstemming van het monster-ontwerp de smet zal uitwisschen, door de meerderheid der Tweede, op de vaderlandsche geschiedenis der 19de eeuw geworpen; en zoo deze hoop mogt falen, hoop op den Koning, die het laatste, het beslissende, het souvereine woord zal onthouden aan eene wet, die van eene reeks van rampen en onheilen voor het dierbare vaderland zwanger gaat, en eene niet meer te dempen klove tusschen de twee groote afdeelingen van den Nederlandschen Staat zal openen."

De aanneming van de monsterwet door de Tweede Kamer geeft aan den *Courrier de la Meuse* aanleiding tot het neer schrijven der volgende treffende regels:

»De Tweede Kamer heeft het onzalige wetsontwerp tegen de kerkgenootschappen met 41 tegen 27 stemmen aangenomen, in hare zitting van 25 Augustus. Die datum is noodlottig in de geschiedenis onzes lands, daar hij de hand reikt aan het ongelukkige tijdstip, dat de eerste onlusten in België losbarsten, wier gevolg is geweest het verlies van het schoonste deel van het Koningrijk der Nederlanden.

»Evenwel, alle hoop is nog niet verloren, het wetsontwerp door alle Katholieken verafschuwd, moet eerst nog door de Eerste Kamer goedgekeurd, en alsdan door des Konings toestemming bekrachtigd worden, om een wettig bestaan te erlangen.

»Brengen wij dan onze bekommeringen in den boezem over van dat tweede gedeelte van het Wetgevend Ligchaam, welks laatste handelingen een zoo schitterend bewijs hebben opgeleverd van onafhankelijkheid en liefde tot het goede. Vereenigen wij ons aan de voeten van des Konings troon, om hem te smeeken den slag af te weeren, die een groot deel zijner getrouwste onderdanen bedreigt. Maken wij gebruik van het regt dat de Grondwet ons geeft, het regt van petitionnement. Nog kan ons regtvaardigheid geworden.

»Laten wij eindelijk ons gansch vertrouwen blijven vestigen, op hem, die ons regeert. Het kan hem niet onbekend zijn, dat de wet nooit moet dienen tot een werktuig van onregtvaardigheid, dat zij veeleer de onschendbare waarborg moet zijn voor de vrijheid van allen, over welke zij bestemd is, te heerschen, dat het tot haar wezen behoort om te beschermen, niet om te onderdrukken. Wenden wij ons allen tot Zijne Majesteit: de Koning zal onze klagten ontvangen en aanhooren met dezelfde welwillendheid, als hij die van onze tegenpartijders heeft gehoord. Hij zal ons behoeden voor eene onzalige wet, ontaard van het doel, dat elke wet moet hebben; van eene wet die noodwendig al diegenen moet vervreemden van de regering, welke zoo smartelijk door haar zijn getroffen, in wat ze op aarde het dierbaarste hebben, te weten hunne godsdienstige overtuiging, en hunne betrekking tot Hem, die de gansche wereld regeert. Aan het werk dan! het gevaar is dreigend, morgen is het welligt te laat."

Men leest in het *Journal de Bruxelles*:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal in Nederland heeft de wet aangenomen regelende het toevoorzigt van den Staat op de onderscheidene kerkgenootschappen. 41 leden hebben aan die wet hunne stem gegeven; alleen 27 stemmen hebben geprotesteerd tegen deze schennis der vrijheid. Men ziet dus dat er slechts 14 stemmen hebben ontbroken om deze hatelijke wet te verwerpen, zoo te regt *verdrukkings-wet* genoemd. De ongrondwettigheid van den wettelijken maatregel is met veel scherpzinnigheid aangetoond; en om dit te doen was het alleen maar noodig om te herinneren dat de vrijheid van godsdienst gewaarborgd is bij de Grondwet, mits zij niet buiten hare grenzen trede en in strijd kome met de strafwet. Vele redenaars hebben het doellooze en onregtvaardige der wet duidelijk aangetoond; andere hebben als met den vinger gewezen op de gevaren die zij na zich zien slepen, op de kiemen van tweedragt die ze meevoerde; niets heeft geholpen. Men heeft de oogen moedwillig gesloten gehouden, en te midden van het land een toorts van oneenigheid geslingerd.

»Wij weten met zekerheid, dat men in de hooge kringen van den Haag voor de reaktionnaire maatregelen, die thans wettiglijk eene eerste sanktie hebben erlangd, niet zoo gunstig gestemd was als men voorwendde te kunnen opmaken uit de plegtige verklaring, te Amsterdam gegeven. Men gaf toe aan eene noodzakelijkheid, die men zou hebben willen verwijderen. Aanzienlijke [illegible] onder welke wij een welbekenden Prins van den bloede zouden kunnen noemen, hebben van den beginne af gewezen op den gevaarlijken weg, dien het gouvernement insloeg. Er zijn zelfs onder de aanstokers van het nieuwe systeem, die voor hun eigen werk terugdeinzen, ziende op de gevaren van den toestand. Maar het ministerie heeft zich zoo zeer door reaktionnaire partijen laten overvleugelen, het heeft zich zoo verre met haar ingelaten, dat het heeft moeten wijken voor hare onverdraagzame eischen. Op die wijze wordt de zegepraal verklaarbaar, die door de staatkundig-godsdienstige hartstogten in de Tweede Kamer is behaald.

»Het Nederlandsche ministerie heeft in de Kamer durven zeggen, dat zijn doel met het voorstellen der wet was, om de openbare rust en de verdraagzaamheid der godsdienstige gezindheden te bevorderen. Hoe is het mogelijk zulk een bedoeling in eene wet te zien, die begint met eene grove onwaarheid? Want, is het niet duidelijk dat alle artikelen der wet eene brutale ontkenning zijn van het 1e artikel? De eerste paragraaf toch luidt: »aan alle kerkgenootschappen is en blijft de volkomen vrijheid verzekerd, alles wat hunne eeredienst en de uitoefening daarvan in eigen boezem betreft, te regelen." De eerste gedachte die bij ons oprijst, na het lezen dezer bepaling, is deze, dat het volstrekt doelloos is een dusdanige wet te maken, omdat de regtbanken er zijn om elke inbreuk op de strafwet te vervolgen. Maar neen; men heeft de Katholieken willen onderdrukken, en de protestantsche meerderheid heeft niet ingezien, dat ze het gouvernement een gevaarlijk wapen in de hand gaf tegen haar eigen kerkgenootschap.

»Alle kerkgenootschappen genieten volkomen vrijheid om alles wat hunne eeredienst betreft, in eigen boezem te regelen; maar zulks belet niet om in elk der volgende artikelen die vrijheid te beperken: het is den Bisschoppen verboden zonder des Konings toestemming zich te vestigen; het is aan vreemde priesters verboden in de kerken in eene godsdienstige bediening te aanvaarden, zonder des Konings toestemming; het is verboden binnen zekeren bepaalden omtrek kerken te bouwen zonder des Konings toestemming; het is verboden de klokken te luiden zonder de toestemming van 's Konings kommissaris in de provincie, enz., enz. Wat is ze grootsch en wat is ze breed die vrijheid thans aan Nederland verzekerd! 't Is vrijheid van godsdienst, ja, maar overgeleverd aan het *bon plaisir* der regering, juist gelijk de liberalen van alle landen ze zouden verlangen.

»Men zal zeggen, dat vele dier bepalingen alleen toepasselijk zijn in geval de openbare rust mogt worden bedreigd. Dat is waar, doch juist hier zit het willekeurige: in tijden van beroering zal men maatregelen nemen tegen vreedzame burgers. In plaats van in de maand April ll. tegen de verstoorders der openbare orde zich aan te kanten, heeft men de *verdrukkingswet* op touw gezet tegen de Katholieken, die slechts gebruik maakten van hun regt. In 't vervolg kan men even zoo te werk gaan. Zoo b. v. in de een of andere streek het klokkengelui mishaagt aan de fanatieken, die slechts vrijheid voor zich alleen verlangen, welnu, dan zal het genoeg zijn, wat rumoer te maken, eenige glazen in te slaan, om oogenblikkelijk het oproepen der geloovigen ter godsdienstoefening door middel van klokkengelui te beletten. Elk regtvaardig mensch zou zeggen, dat men aanstokers der wanorde streng moest straffen, wiens hartstogten alleen door het gelui der klokken zijn opgewekt geworden. Kan men met mogelijkheid de willekeur, de onregtvaardigheid en de onderdrukking verder uitstrekken! al het overige is evenzoo.

»Men kan niet ontveinzen; de Tweede Kamer heeft een ongrondwettig, onstaatkundig en onvaderlandsch werk verrigt. Wij betreuren het van harte. Door deze wet aan te nemen heeft zij alles verrigt wat er gedaan kon worden, om het land in twee kampen te verdeelen; het schijnt dat zij tot devies heeft genomen juist het tegenovergestelde van: *eendragt maakt magt*; en zulks gelijk het onlangs door een der katholieke bladen in Holland is opgemerkt, in een tijd, dat er voor Nederland niets belangrijker is dan de eendragt te bevorderen tusschen de zonen van hetzelfde vaderland, door liefde voor den Koning en de konstitutionneele instellingen des lands."

Wij ontvangen mededeeling van het volgende adres, dat in vele gemeenten van de provincie Noord-Brabant geteekend wordt:

»*Aan de Eerste Kamer.*

»Met gespannen blik werd door ons het oogenblik verbeid, waarop de Tweede Kamer der Staten-Generaal haar votum zoude uitbrengen over de wet tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen.

»Hoe pijnlijk werd ons gemoed aangedaan, toen wij haar eene wet zagen aannemen, waarvan schier elk artikel of beleedigend voor de R. K. is, of de deur open zet tot de schreeuwendste willekeur van hen, die tot derzelver uitvoering optreden.

»Wij rekenen het ons derhalve ten pligt, Mijne Heeren! om voor uwe Hooge Vergadering te doen uitkomen, met welke bekommering wij de uitvoering te [illegible] beraadslaging zal onderworpen zijn.

»Wij zijn overtuigd dat die wet eene menigte brandstoffen inhoudt, die het vuur van Godsdiensthaat steeds levendig houden en, in plaats van vrede te stichten de ongelukkig ontstane klove al wijder en wijder zal open splijten. En Mijne Heeren! is er voor een volk eene ramp zoo groot die halen kan bij de ramp van tweedragt ontsproten uit geschillen van godsdienstigen aard?

»Alleen door het verwerpen dezer wet *kunnen* en *zullen* de treurige gevolgen worden afgewend die Vaderland en Koning bedreigen, zal liefde en verdraagzaamheid onder de zonen van het zelfde vaderland eene mogelijkheid zijn.

»Als rustige en vreedzame staatsburgers, als trouwe en verkleefde aanhangers van Oranje die zoo gaarne de broederhand hunnen protestantsche landgenoten toereiken, zoo gaarne geledene grieven vergeten willen, komen wij U, Mijne Heeren! de verwerping afsmeken van eene wet, die zoo snel de rust, vrede en eensgezindheid in het dierbaar vaderland en den roem van het huis van Oranje, als de heiligste aller regten bedreigt en op het spel zet."

Petitionnement.

Wij vernemen dat heden verzonden zijn adressen aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal, gelijkluidend met dat medegedeeld in ons Nommer 1928.

Uit Kockingen	met	127	naamteekeningen
» Naarden	»	57	»
» Hellevoetsluis	»	11	»
» Montfoort	»	103	»
» Kethel	»	50	»
» Veer en Leidschedam onder Stompwijk	»	60	»
» Maassluis	»	54	»

Uit Utrecht schrijft men aan de *Grondwet*:

»Over de aangenomen wet hoort men in 't publiek zoo hier als elders weinig ten voordeele zeggen; hoe de voorstanders er ook met elkander over diskussieren, zij durven zich niet openlijk te verklaren, hetgeen reeds een doorslaand blijk is, dat men de *mystifikatie* begint te gevoelen."

Nog schrijft men aan de *Gelderlander* uit Limburg:

»Ook in deze provincie is door de policie ijverig nazoek gedaan wie de personen zijn, die zich hebben durven verstouten om tegen de bevredigingswet te petitionneren. Het schijnt dat men op het voorbeeld van den franschen kommissaris van policie de Marivault

verlangt bekend te zijn met den vorigen en tegenwoordigen toestand van ieder dier personen, zijn openbaar leven, zijne staatkundige en godsdienstige meeningen, zijn geldelijk vermogen, zijne zedelijkheid en den aard der talenten of begaafdheden, welke hem onderscheiden, of waardoor hij zich bijzonder kenmerkt; voorts of hij weduwenaar dan wel gehuwd is, het aantal, de kunne en den ouderdom zijner kinderen, waar deze zich bevinden en wat zij verrigten, hoedanig zijne tegenwoordige gedragingen zijn, beide in het maagschappelijk en huisselijk leven, den graad van achting, welke hij geniet, de betrekkingen welke hij buiten het land heeft aangeknoopt enz. enz. (Zie TEN ZELDAMM GANSWIJK, Bijdragen tot de geschiedenis van het staatsbestuur, 1ste deel pag. 55).

»De kommissaris des konings is van zijn verlof teruggekeerd en bevindt zich op dit oogenblik op tournée in het kanton Horst. Zijne tegenwoordigheid wordt na de aanneming der *wet* des te noodzakelijker, daar de spanning meer en meer toeneemt. Er worden hier en daar toebereidselen gemaakt om op nieuw èn aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal èn aan den Koning te petitioneeren."

Uit Zeist schrijft men aan hetzelfde blad: »Het baart teregt bij velen groote verwondering, dat, terwijl er bij de thans in onze nabijheid kamperende troepen voor de godsdienstige belangen van de belijders der Protestantsche en Roomsch Katholijke godsdiensten zoo bij uitnemendheid is gezorgd, die der Israëlieten zoo geheel worden verwaarloosd. Voor de Protestanten is er een preekgestoelte, voor de R. Katholijken eene kapel opgerigt; de Israëliten echter zijn niet in de gelegenheid gesteld, om op den Sabbath hunne godsdienpligten waar te nemen, niettegenstaande Amersfoort, waar de hoofdsynagoge is gevestigd, slechts een geringen afstand van het kamp verwijderd is. Toen omstreeks een dertigtal jaren geleden, zich een legerkamp op dezelfde plaats bevond, was er ook voor de Israëliten zorg gedragen, welke geregeld des Zaturdags naar Amersfoort marcheerden. Waarom nu de godsdienstige belangen der Israëliten verwaarloosd; of is dit, omdat men *thans eerst gelijke* bescherming aan alle kerkgenootschappen zal gaan verleenen?"

Sedert eenige dagen is het algemeen onderwerp der gesprekken, een met het bloote oog zigtbare komeet, onder de sterrengroep van den grooten Beer, die den 19 dezer maand te Libourne is ontdekt geworden. Volgens ingewonnen berigten bevond de komeet zich eenige dagen geleden op eene lijn, getrokken van de poolster en midden door het sterrenbeeld van den grooten Beer gaande. Ze gaat onder ten negen ure 's avonds; het gunstigste oogenblik om ze waar te nemen, is, bij avondschemering; men ziet alsdan duidelijk een kern, den glans eener ster van den 3e of 4e grootte hebbende, met een staart, die zich uitstrekt in de tegenovergestelde rigting van het punt des horizonts, waar de zon is ondergegaan. Deze, aangezien zijne lengte tamelijk dunne staart, vormt in het luchtruim een pees van een, ongeveer twee graden grooten boog. De belangstellenden die met de sterrenbeelden niet bekend zijn, zullen gemakkelijk de komeet kunnen vinden, als zij tegen acht uren 's avonds haar in de rigting van het westen, een twaalftal graden boven den gezigteinder, zoeken.

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER

Zitting van Maandag, 29 Augustus.

In deze zitting heeft de voorzitter kennis gegeven, dat door de afdeelingen benoemd zijn tot rapporteurs voor de wets-ontwerpen: 1º tot wijziging van het tarief van in- en uitgaande regten, de heeren: Thooft, Insinger, de Villers de Pité en van Rijckevorsel; 2º tot goedkeuring van het traktaat met de republiek van Costa Rica, de heeren: Thooft, Insinger, van Wessem en van Rijckevorsel; 3º tot opheffing der beperkende bepalingen in den Molukschen Archipel met opzigt tot handel en scheepvaart, de heeren: Thooft, Insinger, van Heeckeren van Wassenaer en van Rijckevorsel.

Van de kommisssie van rapporteurs zijn de verslagen gereed over de volgende wets-ontwerpen: 1º. tot aanvulling der wet van 18 December 1852 (*Stsbl.* nº. 126), betreffende de pensioenen der zee- en landmagt; 2º. tot wijziging der wet van 28 Aug. 1851 (*Stsbl.* nº. 126), in zoover betreft de bevordering der officieren van de geneeskundige dienst en die der administratie bij de zeemagt; 3º. voor zooveel de geneeskundige en administratieve diensten bij de zeemagt betreft, tot wijziging van den staat A, behoorende bij de wet van den 28 Aug. 1851 (*Stsbl.* nº. 127); 4º. tot goedkeuring eener dading tusschen het bestuur der domeinen en de gemeente Genemuiden; en 5º. tot regeling van het fonds der koopprijzen van domeinen over 1852. — De diskussien over al de genoemde wets-ontwerpen worden bepaald op aanst. Donderdag, ten 2 ure.

Voorts zijn nog de verslagen gereed over de wets-ontwerpen: 6º tot goedkeuring van het traktaat met Costa Rica; 7º–9º tot wijziging der hoofdstukken II, III en VI der staatsbegrooting voor 1852, 10º tot tijdelijke instandhouding van sommige Belgische wetten en verordeningen in Limburg; en 11º tot afstand van domeinen ten behoeve van een ziekenhuis te Leiden. — De beraadslagingen over deze ontwerpen worden bepaald op aanst. Vrijdag ten 2 ure.

Vervolgens zijn zonder beraadslaging, met algemeene stemmen *aangenomen*. 47 wets-ontwerpen, houdende naturalisatie van even zoovele personen.

Mede zonder beraadslaging en algemeene stemmen is *aangenomen* het wetsontwerp tot opening van eenen nieuwen termijn ter vervulling der formaliteiten, bedoeld bij art. 9 der wet van 28 Julij 1850 (naturalisatie).

Daarna is, insgelijks zonder diskussie, met 27 stemmen tegen 1 (die van den heer v. Sasse v. Ysselt) *aangenomen* het ontwerp tot verlenging van den termijn, bij art. 293 der Gemeentewet gesteld.

Eindelijk is in diskussie gekomen het ontwerp tot verzekering der uitvoering van sommige voorschriften van plaatselijke verordeningen. Nadat onderscheidene leden en de ministers van Binnenl. Zaken en justitie daarover het woord hadden gevoerd, is dat ontwerp *aangenomen* met 23 tegen 5 stemmen. Daarna is de *zitting* gescheiden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 27 Augustus. Het jaargetijde van den dood van Louis-Philippe is te Neuilly in de kapel van Sint Ferdinand gevierd, in tegenwoordige van vele oude dienaren van het huis van Orleans

— Men begint zich meer en meer gerust te stellen omtrent den voorraad der levensmiddelen. De berigten betreffende den graanoogst luiden over het algemeen gunstig. De overtuiging begint zich te vestigen dat de rijzing der graanmarkt grootendeels is toe te schrijven aan de hebzucht der spekulanten.

ENGELAND.

LONDEN, 26 Augustus.

Men leest in de *Times* de volgende opmerkingen over de toetreding des Sultans tot de voorwaarden der Weener konferentie:

»Het berigt hetwelk eindelijk uit Konstantinopel is gekomen, voldoet geenszins aan onzen wensch. De nota die door de vier mogendheden onderling ontworpen en door Rusland aangenomen was, werd den 2 Aug. van Weenen afgezonden. Zij kwam den 9 dezer te Konstantinopel; maar eerst 10 dagen later, den 19den, schijnt een besluit omtrent dezelve genomen te zijn; het besluit was eene afwijzing, althans eene weigering om de schikking geheel in den voorgestelden vorm aan te nemen; en de nota is naar Weenen teruggezonden om weder gewijzigd te worden. Men zegt dat de verlangde wijzigingen niet van een gewigtigen aard zijn. Maar de groote vraag is, of het staatkundig en voorzigtig is eenige wijziging, welke ook, te verlangen. Zijn de gevraagde wijzigingen niet van gewigtigen aard, dan is het des te onverstandiger er op aan te dringen, vooral daar elke nieuwe wijziging weder eene opzending der nota naar Weenen en welligt naar de andere hoven noodzakelijk maakt, gansch Europa in onzekerheid houdt, een gevaarlijken en kostbaren staat van strijdvaardigheid, uit welken elk oogenblik een oorlog kan voortkomen, langer doet duren, en eindelijk aan Rusland weder eene gelegenheid geeft, om de onderhandelingen af te breken.

Voor het belang van Turkije is het zeer nadeelig de zaak op die wijze slepende te houden; want de belangstelling die het in Europa gevonden heeft, wordt verminderd door dat de Porte thans aan de vereffening van het verschil beletselen in den weg legt en van Europa's welwillende tusschenkomst schijnt te willen partij trekken om meer te bedingen, dan haar door de uitspraak der mogendheden is toegekend. Is het Ruslands wensch de Donau Vorstendommen nog niet zoo spoedig te ontruimen, dan is het eene dwaasheid van de Porte een voorwendsel aan Rusland te verschaffen, waaronder het de terugroeping zijner troepen kan uitstellen; en het is eene zonderlinge wisseling der rollen, Rusland den eersten voorslag tot schikking van het geschil aangrijpende, Turkije den voorslag der verbonden mogendheden afwijzende en haar de nota terugzendende, om op nieuw te worden overwogen. Door wie ook deze wisseling bewerkt zij, het is blijkbaar dat zij Rusland in de hand werkt: want zij bezorgt aan deze mogendheid den lof van gematigdheid en inschikkelijkheid en daarbij al het voordeel hetwelk in de voortdurende bezetting van een vreemd grondgebied en in de toenemende uitputting harer tegenpartij gelegen is.

Volgens de jongste berigten schijnt Rusland zijne krijgstoerustingen nog niet gestaakt of verminderd te hebben. Nieuwe troepen trekken binnen de vorstendommen, en deze gewesten zijn thans geheel bezet. De Hospodars zijn genoopt om niet te gehoorzamen aan de bevelen van hun eigen souverein, den Sultan, die hun gelast had voor de Russische krijgsmagt het veld te ruimen en zich naar Konstantinopel te begeven. De landlieden gaan gebukt onder de lasten die hun in allerlei vorm opgelegd worden, en de handel van Walachije is gestremd.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 26 Augustus. Eene telegrafische depêche deelt het berigt mede, dat het gouvernement der vereenigde staten het gedrag van den kapitein Inyraham in het voorval met een Hongaarschen uitgewekene te Smirna, zijne goedkeuring heeft geschonken.

— In het *dagblad van Triëst* leest men onder dagteekening van 21 Augustus »Men verhaalt te Weenen, dat een der grootste Europeesche mogendheden aan de andere het voorstel heeft gedaan, om de Donauvorstendommen onafhankelijk te verklaren. Slechts twee hebben het voorstel verworpen. Elke verandering van het tegenwoordig *status quo* is als minder gunstig beschouwd, omdat daardoor de belangen van iedere mogendheid gekwetst zoude worden.

— Aan den heer Weekbecker, Oostenrijksch consul te Smirna, is ter belooning van zijn gehouden gedrag ter zake van het voorgevallene met Koszta, door den Keizer het kruis der orde van den Heiligen Leopold vereerd geworden.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 30 Augustus.

GETROUWD (25 Aug.): J. J. van Duuren met E. C. van de Roemer.

BEVALLEN (28 Aug.): J. J. Groote, geb. Ter Haar, D.

OVERLEDEN (27 Aug.): S. L. van Varelen, 62 j.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

Fondsen	pCt.	29 AUG. 4½ u. gebl.	30 AUG. 4 u.			gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	2½	63½	63⅜	à	63 7/16	
Dito Dito	3	76 9/16	76½		76 9/16	
Dito Dito	4	95 7/16	95⅝			
O. I. Leening 1844	4	95½				
Amortis. Syndic.	3½	94½				
Handel-Maatschappij	4½	130				
Aand. Rijn-Spoorweg		104½				
Aand. Holl. S. M.						
Obligatien						
BELGIE, Obligatien 1844						
Cert. bij de Belg. Bank	2½					
Dito bij Rotsch. en Volksv		53	53			
FRANKRIJK, Obligatien	3					
SPANJE Nieuwe	1	23 5/16	23⅛		23 3/16	
Dito	3					
Dito Binnenl. à 6/m.		43 5/16				
Coup. Bewijzen		6 9/16	6½			
Amortisable Schuld		5¼				
PORTUGAL te Londen	5	40 9/16	40 5/16		40⅜	40¼
Dito uitgestelde		17⅝	17½			
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	109¼	109⅛		109¼	
Dito Dito 1828 en 1829		109	108⅝		108¾	
Cert. bij dº. 1831 en 1833		98⅝				
Dito	4½		100 3/16			
Dito bij *Hope*	4	93½				
Dito bij *Stieglitz en Cº.*		92¼	92⅛			
Dito bij id. 5de Serie	4	92				
Cert. te Hamburg	5					
Inschrijving in Assignat.	6					
Cert. van dito		75	75			
POLEN, Certifikaten	4	87¼				
Dito Aand. à fl. 500						
Dito met Lot. à 300						
AMERIKA, Bank-Actiën						
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50 f						
OOSTENRIJK, Metalliek	5	[illegible]	[illegible]		[illegible]	
Dito 1852		[illegible]				
Dito 1847	2½	[illegible]	42⅛		42 1/16	
Dito 1851	2½	42⅛				
Dito 1849	5	95¼	95 1/16		95⅛	
Wesb. Bank bij *Goll en Cº.*						
Dito	4	71½				
Letter B	5	95¼	95 1/16		95⅛	
Aand. met Loting fl. 500			[illegible]			
Nieuwe dito à 250		385				
NAPELS, Cert. *Lam. en Bouwer*	5		99⅛			
BRAZILIE te Londen 1824	5		98½			
Dito Leening 1843	5	99⅝	99⅛			
PERU	4½	81½				
MEXICO Nieuwe	3	26				
VENEZUELA à £ 100	3½	37½				
GRANADA à £ 100	2					
Dito Uitgestelde			9⅛			
EQUADOR à £ 100		4 3/16	4 3/16			
Mexiko of bepaalde 20						

In gang der genoteerde effektewas , bij flaauwe markt, de handel merkwaardig.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt, Prolongatie 2¼ pCt. Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	f 56⅝	Livorno	2/m.	f 39½
»	zigt	» 56¾	Napels		» 81½
Bordeaux	2/m.	» 56	Petersburg	»	» 1.86½
»	½/m.	» 56¼	Weenen	6/w.	» 32⅝
Madrid	3/m.	» 245	Augsburg	»	» 35½
Cadix	»	» 245	Frankfort	»	» 93
Seville	»	» 242	Hamburg	2/m.	» 35 7/16
Bilbao	»	» 243	»	zigt	» 35 13/16
Lissabon	»	» 41½	Londen	2/m.	» 11,70
Porto	»	» 41½	»	zigt	» 11,77½
Genua	2/m.	» 46⅝	Rotterdam		» ½

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 29 Aug. Belg. leen. 2½ pc. 56⅛, 1840/1842 4½ pc. 98; 1852, 100¼; Spanje 1—3 pc. 22 13/16; Binnenl. 3 pc. 43½; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 86¼.

PARIJS, 29 Aug. Fransche 3 pCt. 79.25; 4½ pCt. 104.90; Spanje 3 pCt. Binnenl. 42⅝; id. 1 pCt. 23; Russen 4½ pCt. 99½.

LONDEN, 29 Aug. Cons. kont. 98 a —; op tijd 98 a —; Braz. 101½ a 102½; 1829/39 102 a 103; 1852 99 a 100; Den. 3 pc. 84 a 86; 5 pc. 106 a 108; Ecuad. 5⅛ a —; Gren. 23 a 23½; Uitgest. 9¾ a 10; Mexiko Nieuwe 26⅝ a —; Peru 4½ pc. N. 84 a 86; Uitgest. 59½ a 60½; Rusl. 1822 5 pc. 118 a 120; (N.) 4½ pc. — 101½ a 102; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 45 a 45½; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 23¾ a —; 3 pc. 47½ a 48; Coup. cert. 6½ a —; Passive 5¼ a 5½, Holl. 2½ pc. 64½ a 65; id. 4 pc. 98¼ a 98¾; Venez. 38 a 39; Uitg. 16 a 17; Wissel op Amsterdam *f* —.—; Grieken 1824 — a —; 1825 —.

WEENEN, 29 Aug. Met. 5 pc. 94⅛; Bank-Aktien 1396; Wissel op Londen 10.38, Zilver 8¾.

FRANKFORT, 29 Aug. Met. 5 pCt. 86½; W. Bank-Aktiën 1540; W. Loten fl. 250, 129; Spanje 1 pCt. 23$\frac{7}{16}$; id. 3 pCt. 43½; Wissel op Weenen 110.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN

Metalliek . .	*f* 27,25	a 30	Pruissische . . *f*	34¾	a —
Napelsche . .	- 25,30	„ —	Spaansche . . -	2,46	„ —
Div. in £St. .	- 11,70	„ 72½	Hamb. Russ. . -	36$\frac{15}{16}$	„ —
Eng. Russen .	- —,—	„ —	Russ. in Z. R. -	37⅜	„ —
Fransche . . .	- 56¼	„ —	„ Pap. „ -	10$\frac{11}{16}$	„ —
Belgische . . .	- 56¼	„ —	Pools. in Fl.	28⅛	„ —

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à *f* 10 per Stuk	*f* 9,80 a	9,90
Oude Gerande Dukaten	» 5,60 »	5,70
Wigtige Souvereinen	» 11,80 »	11,90
» Pistolen	» 9,65 »	9,75
Stukken van 20 Francs	» 9,50 »	9,60

Baren Goud en Specien à *f* 1442,60 per Ned. ℔ fijn 11¼ à 11¾ pc.

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters . . . . per Stuk	*f* 2,55 à	2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,35 »	2,37
Brabandsche Kroonen	» 2,65 »	2,70
Fransche	» 2,70 »	2,75
Pruissische Daalders	» 1,75 »	1,77
Zilver 1000 à 980	*f* —,— à	—,—
» 900 » 700	» 104,50 »	105,—

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 30 Augustus.

Gisteren ter beurze zijn uit de eerste hand afgedaan ca. 6900 balen ongepelde Aracan Rijst tot *f* 7$\frac{5}{16}$ R. C.

ROTTERDAM, 29 Aug. Van de 63/1, 1765/2 en /4 kist. Java Indigo, door de Nederl. Handelmaatschappij alhier tegen 26 September 1853 in veiling gebragt, zijn de twee ladingen *Jacoba Carolina* en de *Ceres* geëxamineerd en op kavelingen gebragt.

Meekrap. De meeste aanbiedingen waren heden tot prijzen, die ver boven de markt zijn, zoodat de handel zich tot kleinigheden bepaalde. Van nieuwe Onberoofde werden een paar mst. getoond. Racyn werd iets gedaan *f* 23 tot 24.

GRAANMARKT.

ROTTERDAM, 29 Aug. Tarwe. Puike n. Zeeuws., Vlaams. en Overm. 1852 *f* 352½, 405; middelsoort *f* 315, *f* 345; geringe *f* 285, 308; Blaauwe *f* 278, 300; Zomer *f* 300, 316; N. Zeeuwsche, Vlaamsche en Overmaassche *f* 375, 390. — 155/2 ℔ Witbonte Poolsche *f* 405, 408, 410; 160, 162/2 ℔ Hoogl. Kleefsche *f* 415, 420, 440; 161/2 ℔ Kleefsche *f* 410; 152, 157/2 ℔ Bovenl. *f* 385, 405; 158/2 ℔ dito Ris *f* 410; 157/2 ℔ Rostocker *f* 415. — Rogge. Zeeuws. en Vlaams. 1852 *f* 255, 270; Noordbrabandsche id. *f* 240, *f* 247; N. Zeeuwsche en Vlaamsche 1853 *f* 255, 277; N. Noordbrabandsche id. *f* 246, 255. — 148/2 ℔ oude Limburger *f* 250; 144, 152/2 ℔ Fransche *f* 240, 255; 146/2 ℔ Odessa *f* 243, 245; 146/2 ℔ oude Koningsberger *f* 239; 145/2 ℔ Eupatoria *f* 245; 140, 141/2 ℔ Archangel *f* 225 Entrep. *f* 226, 230 Entr. bij partij; 141, 142/2 ℔ dito *f* 237; 140, 141, 142, 143/2 ℔ Archangel *f* 233, 235, 237, *f* 240. — Gerst. Nieuwe Zeeuwsche en Vlaamsche Winter 1853 *f* 180, *f* 198; n. dito dito Zomer id. *f* 174, 183. — Haver. Zeeuws. en Polder Korte *f* 111, 129; Nieuwe dito en dito Voeder *f* 99, *f* 114. — Boekweit. Noordbrabandsche op 140/2 ℔ *f* 230, 233, *f* 236; Mechelsche *f* 238; Grove Fransche *f* 185, 187, *f* 190, 195, 200; Fijne Fransche *f* 175, 180. — Boonen. Zeeuwsche Paarden *f* 210, 218; Duiven *f* 228, 234; Walchersche Witte *f* 360, 390; Zeeuwsche dito *f* 300, *f* 360; Walchersche Bruine *f* 390, 450; Zeeuwsche Bruine *f* 300, 420. — Erwten. Nieuwe Walchersche Blaauwe 1853 *f* 278, 293; Dito Zeeuwsche ordinaire id. *f* 255, 285; dito dito groote id. *f* 300, 345; dito dito Witte id. *f* 225, 240; dito dito Graauwe id. *f* 315, 360; dito Geldersche dito id. *f* 390, 420. — Koolzaad. Nieuw met verminderden aanvoer, tot 3 £ hooger, langzaam afgaande; Vlaamsch 68, 69 £ Gestort; Zeeuwsch 67½, 68, 69 £ Gestort; dito Zakgoed 66, 67½, 68 £; Overmaasch 67, 68 £ Zakgoed; Flakkeesch 66½, 67½ £. — Lijnzaad. 114/115 ℔ Petersburger Morchansky *f* 330. — Kanariezaad van *f* 8,50 tot 9. — Bruin Mosterdzaad, nieuw *f* 15, 16. — Geel dito dito *f* 11, 13 per Mud. — Raapkoeken *f* 77, 78. Lijnkoeken *f* 105, 115 pr. 1040 St.

Ter Beurze is verkocht: Tarwe. 157/2 ℔ Witbonte Poolsche *f* 420. — 141, 142/2 ℔ Archangel *f* 236, 238; 143/2 ℔ dito *f* 242½; 147/2 ℔ Kaukasus *f* 250; 145/2 ℔ Werder te Schiedam *f* 283; 145/2 ℔ Pernau *f* 288; 144/2 ℔ jar. Archangel *f* 233. — Gerst. 131/2 ℔ Liebau te Schiedam *f* 231; 129/2 ℔ Koersche id. *f* 226.

SCHIEDAM, 29 Aug. Rogge. Verkocht: 141/2 ℔ Archangel *f* 233 1/m.; 145/2 ℔ Werder *f* 283 6/w.; 145/2 ℔ Pernau *f* 283 6/w. — Gerst. Verkocht: 131/2 ℔ Libau *f* 231 kont.; 129/2 ℔ Koersche *f* 226 6/w., *f* 227 3/m. — Moutwijn *f* 22,25; Jenever *f* 26,75; Amst. Proef *f* 28,00, per Ned. vat zonder fust, zonder belasting.

ANTWERPEN, 29 Aug. *Koffij* gevraagd en zeer stijve prijzen met neiging tot verhooging. Verkocht 300 balen St. Domingo, 100 balen Brazil, 150 balen Havana en eenige koopen Batavia.

Graanmarkt. De *Moniteur* van heden behelst een besluit dat den vrijen invoer van graan veroorlooft. Die tijding heeft de markt een weinig ongeregeld gemaakt; intusschen zijn nog eenige zaken in Tarwe gedaan. Voor Cabanca is betaald *f* 13⅛ a 13½, Polish *f* 14 a 14¼, Inlandsche *f* 17, en Oostzeesche van *f* 16¼ tot *f* 16¾ pr. 80 kilo.

Honig. Gezocht voor exportatie, weinig voorraad ter markt In de tweede hand gedaan 228 fust in verscheidene partijen en tot veel verhoogden prijs.

Rijst. Gedaan 1000 zak Arracan *uncleaned* op levering, pr. *Statesman* en 500 zak id. id. pr. *Selena.*

Suiker. De lading Havana Suiker (ongeveer 1200 kist.) die pr. *Loochristy* is aangevoerd, was zeilende verkocht.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 29 Aug. W. R. Clerk, Ed. Cohen, Cuba, laatst van Falmouth. - M Wildeboer, Maria, Bordeaux.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 23 Julij op 25/m Z. W. van Indrapoera, Formosa, kapt. Verschuur, v. Rotterdam naar Padang.

Den 7den Aug. op 3° N. Br. 19° W. L., Noord, kapt. Ruhaak, van Hartlepool n. Batavia.

Den 23en Aug. op 48° 59′ N. Br, 6° 25′ W. L. Hendrina, kapt. van Marion, v. Hartepool n. Batavia

Den 14den Aug. op 10/m. W. van Kaap Spichel, Hendrika Margaretha, kapt. Glim, v. Marseille n. Rott.

Kapt. Visser, van Galatz in Texel binnen, rapporteerd gepraaid te hebben: den 19en Julij, bij Almeria, Jacobus, kapt. van Duin, v. Odessa n. Amsterdam.

CARGA-LIJSTEN.

ROTTERDAM.

SAMARANG, Zes Gezusters, Ruhaak: 1953 b. Tabak, 3053 b. Suiker, 88 k. Indigo, 5 k. Kaneel, 1 k. Cochenille, 1 k. Notenmuscaat, 2100 Buffelhuiden, 4010 b. Rotting, 10 bl. Kapok, 1 partij Sapanhout, Order.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 30 Augustus in lading naar:

Keulen	J. Kreitenberg, Colln N°. 4.
Mainz	W. Keller, Mainz N°. 1.
Ludwighaven	J. Carlier, Merkuur.
Manheim	H. C. de Haas, Minerva.
Dusseldorp & Neus	H. Polman, Niederrein N°. 4.
Duisburg	C. Scholten, Hoffnung.
Heilbron	C. Buhler, Fortschrit
Urdingen & Ruhort	B. Brinkkamp, Twee Gebroeders.
Weesel	P. J. Balk, Vrouw Rebecca.
Frankfort, Offenbach en *Manheim*	W. Pfaff, Frankf. N° [illegible]

Rijnhoogte. KEULEN 28 Aug. 8 vt. 0 dm.

PRIJZEN DER PERCEELEN,

Geveild op Maandag 29 Aug., in het O. Z. Heeren Logement.

N° 1. Een Huis, Tuin en Erve, Keizersgracht, II 345; *f* 17300, *f* 3000, J. A. Jolles

2. Een Huis en Erve, N. Z. Achterburgwal, G 283; *f* 4100, *f* 2, Opgehouden.

3. Eene Stalling, Koetshuis en Erven, Rozenstraat, EE 405 en 406; *f* 6800, *f* 250, W. K. van Maarschalkerwaart.

4. Een Huis, Achterhuis en Erve, Huidenstraat, HH 491; *f* 3850, *f* 9, N. Smit.

6. Een Huis, Achterhuis, Tuin en Erve, Prinsengracht, Z 419; *f* 7100, *f* 5, A. M. Braskamp.

7. Een Huis en Erve, Lange Leidsche Dwarsstraat, CC 290; *f* 3200, *f* 225, J. Mouthaan.

8. Een dito, St. Nikolaasstraat, H 419, benevens dito, Geertruisteeg, H 451; *f* 1500, *f* 200, J. Feije.

9. Een dito, als voren, H 397; *f* 875, *f* 45, A. Brinkman.

10. Een Huis, Binnen-Bantammerstraat, N 395; *f* 4050, B. Keuch.

11. Een Huis en Erve, Oostenburger-Middenstraat, T 92; *f* 1250, P. Baay.

12. Een dito, Beerenstraat, KK 412; *f* 2750, *f* 45, J. Eeckhoff.

13. Een dito, Utrechtsche Straat, Z 848; *f* 4300, *f* 1000, J. van Dijk.

14. Een Huis, Achtergracht, W 268; *f* 1500, *f* 550, J. A. van Minden.

15. Twee Loodsen, naast het voorgaande Perceel, W 75 à 78, 266 en 267; *f* 2100, *f* 500, Denzelfden.

16. Een Huis, Achterhuis en Erve, Ridderstraat, N 274; *f* 2100, *f* 275, P. Subiese.

17. Twee Huizen, N. Z. Kolk, L 351 en 352; *f* 2200, P. D. Lusink, Jr.

18. Een Huis en Erve, Binnen-Oranjestraat, UU 611; *f* 1025, G. Moele.

19. Een dito, Prinsengracht, BB 492; *f* 1200, *f* 150, J. Eeckhoff.

N° 5 is niet geveild.

ADVERTENTIEN.

(3223) Na een langdurig lijden en na voorzien te zijn geweest van de H. H. Sacramenten der stervenden, overleed heden onze veel geliefde jongste Dochter WILHELMINA MARIA HELENA, den ouderdom van slechts 27 jaren bereikt hebbende.

ROTTERDAM, 27 Augustus 1853.

W. J. RIETSTAP.
M. J. RIETSTAP,
WISMAN.

Instituut voor R. K. Jonge Heeren,

te Voorburg bij 's Gravenhage.

De ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat de lessen weder zullen geopend worden den 5n September e. k. Prospectussen en nadere informatiën zijn op *vrachtvrije* aanvrage te bekomen aan het Instituut.

(3218) J. C. DE ROODE, Directeur.

DE PILLEN VAN HOLLOWAY *zijn een voortreffelijk middel in gevallen van leverkwaal en gebrek aan spijsverteering.*

De heer Wilson welke kortelings is teruggekomen uit Bengalen, waar hij gedurende onderscheidene jaren in dienst der Oost-Indische Kompagnie was geweest, vervoegde zich onlangs ten huize van den professor Holloway en betuigde hem zijne volmaakte tevredenheid over de goede uitwerking zijner onvergelijkelijke pillen. Sedert jaren had hij aan leverziekte en gebrek aan spijsvertering geleden, welke laatstgenoemde ongesteldheid zoo sterk was, dat hij maanden lang niets dan zeer ligte spijzen kon gebruiken; geene andere middelen baatten hem, dan de pillen van Holloway, door welker gebruik hij thans volmaakt weder hersteld is.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt: *Doosjes Pillen* à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75: *f* 15.50, *f* 23,50.

Potjes Zalf à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3,30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

(3053)

Fabriek en Magazijn

VAN

KERKORNEMENTEN.

Regulierbreestraat, [illegible]

De ondergeteekenden nemen de vrijheid aan de Zeer Eerw. Heeren Geestelijken en verdere belanghebbenden te berigten, dat zij door uitbreiding van zaken, in staat gesteld zijn, bij hunne FABRIEK in **GOUDEN en ZILVEREN BORDUURWERKEN**, ook te voegen, een MAGAZIJN ruim gesorteerd in differente soorten van MISKLEEDEREN, STOFFEN, GALONNEN, FRANJES, KWASTEN, ALBTEN, SUPERPLIEN, ALTAARDWALEN, KANTEN, COMMUNIEKLEDEN, BENEDICTIEDOEKEN, KRUISWEGEN in alle soorten (waarvan de Modellen voorhanden zijn) CANONS, MISSALEN, ZILVER, CHINEESCH ZILVER, KOPER, KOPERVERGULD en VERZILVERDE WERKEN en alles wat tot het vak behoort.

Ook belasten zij zich met het bezorgen van **KERKMEUBELEN** en **BEELDHOUWWERK**, onder verzekering van een zeer billijke en soliede bediening.

VAN GENNIP & HUIJSMAN.

AMSTERDAM, den 30 Augustus 1853. (3224)

Alom is de Inteekening opengesteld op het Tijdschrift

ENCYCLOPÉDIE

LECTUUR VAN NUTTIG EN GEZELLIG ONDERHOUD, VOOR ALLE STANDEN.

Als men op de ENCYCLOPÉDIE inteekent, ontvangt men telken 14 dagen eene aflevering van 40 bladz. in gr. Oct. op best velin papier, en betaalt daarvoor slechts *eene gulden vijftig cents* per drie maanden, terwijl aan de Geabonneerden *gratis* wordt afgeleverd een exemplaar van het schoone werk:

De Wijsgeer DON QUICHOTTE

OF

De Lotgevallen van den Advocaat HABLARD,

door den Eerw. Heere I. H. M. AERSSEN.

Compleet in twee gr. 8°. Boekdeelen, te zamen ongeveer 750 Bladz., welk bij de uitgave kosten zal *f* 4.60.

Er zijn bereids verscheidene geschriften in de *Encyclopédie* opgenomen, die door zuiverheid en bevalligheid van stijl en belangrijken inhoud uitmunten.

De eerste aflevering van den Jaargang 1853/54 is bij alle Boekhandelaars ter inzage voorhanden en de Prospectus *gratis* verkrijgbaar. (3180)

Te Amsterdam bij [illegible], Drukker en Uitgever.